

به نام خدا

دوره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور

۳۷. مواد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در تطبیق با اسناد بالادستی

بانگاہی به تغییر و تحولات بازار کار کشور

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	اشتغال و کارآفرینی در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران
۵	چشم‌انداز آتی بازار کار در سال‌های برنامه پنجم
۷	تغییر و تحولات بازار کار طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵
۸	رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری محرک‌های اصلی اشتغال
۱۱	قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و تولید، اشتغال و کارآفرینی
۱۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۵	منابع و مآخذ

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۰۷۱۳

دفتر: مطالعات اقتصادی

اسفندماه ۱۳۸۹

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور
**۳۷. مواد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در تطبیق با اسناد
 بالادستی با نگاهی به تغییر و تحولات بازار کار کشور**

چکیده

بیکاری بی‌تردید یکی از حوزه‌های چالشی و دغدغه پیش‌روی سیاستگذاران عرصه کلان اقتصاد کشور است. بازار کار به دلیل حضور جنبه‌های انسانی از پیچیدگی به مراتب بیشتری از سایر بازارها برخوردار است. بررسی تغییرات و تحولات نرخ بیکاری حاکی از آن است که هیچ زمان شاهد نرخ یک رقمی بیکاری نبوده‌ایم. این گزارش ضمن تبیین موضوع، مفاد لحاظ شده در اشتغال و کارآفرینی در سال ۱۳۹۰ را به تصویر کشیده است. به‌طور خاص جهت تحقق نرخ بیکاری یک رقمی اتخاذ سیاست‌های فعال بازار کار توسط سیاستگذاران و برنامه‌ریزان بازار کار مورد تأکید قرار می‌گیرد. براین اساس جهت نیل به نرخ بیکاری ۷ درصد در سال پایان برنامه، لازم است سالیانه ۹۸۰ هزار نفر فرصت شغلی جدید ایجاد شود. از سوی دیگر جهت نیل به رشد مستمر و پایدار و ایجاد اشتغال پایدار تلاش برای تحقق نرخ رشد اقتصادی متوسط سالیانه ۸ درصد و رشد متوسط سالیانه سرمایه‌گذاری ۱۱ درصد مورد تأکید قرار می‌گیرد.

مقدمه

در شرایط کنونی و با وجود بحران‌های متعدد رخ داده در اقتصاد جهانی، برنامه‌های مرتبط با اشتغال و کارآفرینی به دلیل اهمیت اقتصادی و اجتماعی از نقش و اهمیت فوق‌العاده‌ای در بودجه‌های سالیانه هر دولت در هنگام ارائه به پارلمان‌ها محسوب می‌شود. به‌طور کلی سیاست‌ها و برنامه‌های بازار کار به ۳ دسته تقسیم می‌شوند: سیاست‌های فعال مستقیم، سیاست‌های فعال غیرمستقیم و سیاست‌های منفعل.^۱

از این رو می‌توان گفت که ایجاد مشاغل جدید، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، ارائه آموزش‌ها و مهارت‌های نیروی کار، اعطای تسهیلات جهت خوداشتغالی، پرداخت یارانه و اعطای تسهیلات به کارفرمایان از جمله برنامه‌ها و سیاست‌های فعال مستقیم محسوب می‌شود.^۲

هرچند در سال‌های پس از انقلاب شکوهمند اسلامی تلاش‌های فراوانی برای اتخاذ سیاست‌های مرتبط با کاهش نرخ بیکاری به‌عمل آمده، اما نباید فراموش کرد که میزان نرخ بیکاری همچنان دو رقمی است که این امر مؤید وجود موانع متعدد ساختاری و نهادی در بروز نرخ بیکاری بالاست. بی‌شک چنانچه این شاخص با نرخ‌های فزاینده روبرو شود، به نابرابری‌های درآمدی و پیامدهای متعدد اقتصادی اجتماعی منجر خواهد شد.

۱. جهت اطلاع از مشخصه و سایر سیاست‌های بازار کار مراجعه شود به گزارش ارزیابی بازار کار مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۸۰۰۱.

2. Freeman, 1971.

با نگاهی به اسناد بالادستی ملاحظه می‌شود که دغدغه کاهش بیکاری و موضوع ایجاد اشتغال همواره مورد تأکید مسئولان و سیاستگذاران کشور بوده است.^۱

اشتغال و کارآفرینی در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران

مطابق با سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران و برای نیل به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی لازم است به موضوع استفاده بهینه از نیروی کار، به‌ویژه نیروی کار متخصص توجه بیشتری شود. از جمله نکات مهم که در سیاست‌های کلی حاکم بر برنامه پنجم توسعه مورد تدقیق قرار گرفته است، کاهش نرخ بیکاری به ۷ درصد در پایان آن برنامه است. از این رو مواد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در برنامه پنجم توسعه به شرح جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱. مواد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

ماده	موضوع - منظور	اثر مستقیم - غیرمستقیم بر اشتغال	دستگاه مجری
۲۴	تدوین سند راهبردی «ارتقای سطح شاخص توسعه انسانی»	غیرمستقیم	هیئت وزیران
۲۵	تنظیم سند ملی کار شایسته تا پایان سال اول برنامه	غیرمستقیم	وزارت کار
۷۳	اصلاح قانون کار و قانون تأمین اجتماعی تا پایان سال اول برنامه	مستقیم	وزارت کار
۷۶	شناسایی قوانین و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران و ارائه پیشنهاد اصلاح قوانین، حمایت از اشتغال و...	مستقیم	اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران
۸۰	ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی و کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای حمایت از SMEs، گسترش کسب‌وکار خانگی ...	مستقیم	----
۱۲۴	ایجاد اشتغال از طریق تعاون و افزایش سهم بخش ...	مستقیم	وزارت تعاون
۱۹۴	توسعه روستایی و حمایت از گسترش فعالیت‌های کسب‌وکار، خوشه‌ها و... فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زا در مناطق روستایی	غیرمستقیم	----

۱. ذکر این نکته ضروری است که این گزارش صرفاً مواردی که با عین عبارت و عنوان «اشتغال و کارآفرینی در لایحه آمده را مورد بررسی قرار داده و از این حیث سایر موارد مرتبط با کارآفرینی نظیر مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، فعالیت‌های نوآوری و... مستثنا شده و طبعاً خارج از حیطه این گزارش در نظر گرفته شده‌اند.

چشم‌انداز آتی بازار کار در سال‌های برنامه پنجم

برای پیش‌بینی شاخص‌های بازار کار می‌توان از دو روش ادامه روند گذشته و وضعیت مطلوب استفاده نمود.

- گزینه ادامه روند موجود

روند تغییرات متغیرها و شاخص‌های بازار کار تا سال ۱۳۹۳ با فرض ادامه روند موجود در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. پیش‌بینی تحولات بازار کار برنامه پنجم براساس روند گذشته (۱۳۷۵-۱۳۸۵)

(واحد: هزار نفر - درصد)

سال	جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	نرخ فعالیت	نرخ بیکاری	جمعیت فعال	جمعیت شاغل	جمعیت بیکار
۱۳۷۵	۲۵۴۰۱	۳۵/۳	۹/۰۸	۱۶۰۲۶	۱۴۵۷۱	۱۴۵۵
۱۳۸۵	۵۹۵۲۳	۳۹/۴	۱۲/۸	۲۳۴۶۹	۲۰۴۷۷	۲۹۹۲
۱۳۹۳	۶۵۵۸۳	۴۷/۷	۱۳/۸	۳۱۲۵۴	۲۶۹۳۴	۴۳۱۹
متوسط رشد سالیانه در برنامه پنجم	۲/۷	۴/۱	۳/۷	۳/۹	۳/۵	۷/۵

مأخذ: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی - مستندات کلان برنامه.

در صورت ادامه روند گذشته پیش‌بینی می‌شود که جمعیت شاغل با نرخ رشد سالیانه ۳/۵ درصد به حدود ۲۶,۹۳۵ هزار نفر در سال ۱۳۹۳ برسد. بنابراین نرخ بیکاری حاصل از تعامل دو بعد عرضه و تقاضا در سال مذکور برابر با ۱۳/۸ درصد

برآورد می‌شود که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ حدود ۱/۰ درصد بیشتر است. افزایش نرخ بیکاری در طی این دوره به علت افزایش نرخ مشارکت در سال‌های آینده و عدم ایجاد فرصت‌های شغلی متناسب با آن است.

- گزینه مطلوب

روند تغییر و تحولات شاخص‌های بازار کار تا سال ۱۳۹۳ با فرض تحقق گزینه مطلوب در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. پیش‌بینی شاخص‌های کلیدی بازار کار در برنامه پنجم

(واحد: هزار نفر - درصد)

سال	جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	جمعیت فعال	جمعیت شاغل	جمعیت بیکار	نرخ مشارکت کل	نرخ بیکاری کل
۱۳۸۶	۶۰۲۲۸	۲۴۱۹۲	۲۱۳۰۱	۲۸۹۱	۴۰/۱	۱۰/۷
۱۳۸۸	۶۱۵۹۵	۲۴۷۴۷	۲۲۹۹۶	۲۷۸۱	۴۱/۸	۱۰/۸
۱۳۹۳	۶۵۰۶۵	۲۹۹۶۲	۲۷۸۶۵	۲۰۹۷	۴۶/۱	۷/۰
متوسط رشد سالیانه در برنامه پنجم	۱/۱۰	۳/۱	۳/۹	-۵/۵	—	—

مأخذ: همان.

بر مبنای نرخ مشارکت کل نیروی کار و جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر، پیش‌بینی می‌گردد که تعداد جمعیت فعال کشور ۲۴۱۹۲ هزار نفر در سال ۱۳۸۶ به ۲۵۷۴۷ هزار نفر در سال ۱۳۸۸ و با متوسط رشد سالیانه ۳/۱ به ۲۹۹۶۲ هزار نفر در انتهای این برنامه برسد. بر این اساس عرضه جدید نیروی کار در برنامه پنجم توسعه سالیانه به‌طور متوسط ۸۴۳/۲ هزار نفر خواهد بود.

ازسوی دیگر با توجه به بند «د» ماده (۲۳۴) قانون برنامه پنجم توسعه، که بر کاهش نرخ بیکاری ۷ درصد در سال پایانی برنامه تصریح نموده است لازم است به طور متوسط سالیانه ۹۸۰ هزار نفر بر جمعیت شاغل کشور افزوده شود که به معنی رشد اشتغال سالیانه به میزان ۳/۹۴ درصد است.

براین اساس چنانچه فرصت‌های شغلی پیش‌بینی شده در برنامه پنجم تحقق یابد تعداد جمعیت بیکار کشور از ۲۸۹۱ هزار نفر در سال ۱۳۸۶ با رشد متوسط سالیانه ۵/۵ درصد به ۲۰۹۷ هزار نفر در انتهای این برنامه خواهد رسید.

تغییر و تحولات بازار کار طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵^۱

با نگاهی به آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ در مقایسه با سال ۱۳۷۵، از حیث عرضه و تقاضای نیروی کار مشاهده می‌شود که طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ متوسط سالیانه عرضه جدید نیروی کار حدود ۷۴۴ هزار نفر و متوسط سالیانه خالص ایجاد اشتغال حدود ۵۹۰ هزار فرصت شغلی بوده است که در نتیجه فزونی عرضه جدید نیروی کار، نرخ بیکاری در این دوره افزایش یافته است.

به‌طور خاص در ارتباط با سهم جمعیت بیکاران جوان از کل بیکاران جویای کار، از ۶۳/۷ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۷۶/۶ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. لذا باید گفت مهمترین مسئله بازار کار ایران، بالا بودن نرخ بیکاری و حجم بیکاران جوان در کشور است.

۱. به‌دلیل کامل‌تر و جامع‌تر بودن آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن نسبت به طرح آمارگیری نیروی کار از حیث تفصیلی و تفکیک بخش‌ها از آمار سال ۱۳۸۵ استفاده شده است محقق برای تدقیق بیشتر از مستندات کلان برنامه پنجم توسعه در این بخش استفاده کرده است.

در جدول ۴ تحولات اشتغال ایجاد شده به تفکیک بخش‌های اقتصادی طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ به‌طور اجمالی مورد اشاره قرار گرفته است:

جدول ۴. تحولات اشتغال ایجاد شده به تفکیک بخش‌های اقتصادی کل کشور سال ۱۳۸۵ (واحد: درصد)

بخش	سهم اشتغال از کل کشور	متوسط نرخ رشد سالیانه اشتغال	بهره‌وری نیروی کار
کشاورزی	۲۰/۸	۰/۹	۲/۹
نفت	۰/۶	۱/۷	-۰/۷
صنعت	۱۶/۸	۲/۲	۵/۶
آب، برق و گاز	۱/۱	۴/۱	۳/۱
ساختمان	۱۲/۸	۴/۸	-۱/۴
بازرگانی، رستوران و هتلداری	۱۴/۷	۴/۶	۱/۵
حمل‌ونقل و انبارداری	۸/۶	۷	-۱/۸
ارتباطات	۰/۹	۸/۴	۱۰
مؤسسات مالی و پولی	۱/۳	۵/۹	۶/۶
املاک و مستغلات حرفه‌ای و تخصصی	۲/۲	۱۱/۵	-۷/۵
خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	۲۰/۲	۲/۳	-۱

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵.

رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری محرک‌های اصلی اشتغال

بدیهی است که رشد اقتصادی پایدار و مستمر از طریق اتخاذ سیاست‌های مناسب سرمایه‌گذاری نقش بسزایی در بالفعل نمودن ظرفیت‌های اقتصادی و عوامل تولید دارد. طبعاً با تحقق این مهم، فرصت‌های مناسب شغلی نیز ایجاد خواهد شد.

براین اساس جهت نیل به اهداف سند چشم‌انداز اقتصاد ایران نیازمند رشد مستمر و پرشتاب در طول برنامه پنجم و البته برنامه‌های بعدی است. علیرغم تجربه رشد بالاتر در طی سال‌های اخیر، کماکان فاصله میان رشد مورد انتظار با رشد بالفعل در اقتصاد ایران وجود دارد. هرچند با ملاحظات رکود اقتصاد جهانی انتظار بر این است که در ابتدای سال‌های برنامه پنجم، اقتصاد ایران رشد پایین‌تر از ۸ درصد را تجربه نماید، لکن جهت تحقق هدف جایگاه اول منطقه، باید نرخ رشد به ۹/۳ درصد (متوسط دوره برنامه ۸ درصد) افزایش و پیش‌بینی می‌گردد که تولید سرانه نیز به قیمت ثابت به‌طور متوسط در حدود ۶/۶ درصد رشد یابد^۱ براین اساس جدول ۵ پیش‌بینی رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در برنامه پنجم توسعه را نشان می‌دهد.

جدول ۵. پیش‌بینی رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در برنامه پنجم (واحد: درصد)

شاخص	۱۳۸۶	برنامه پنجم	
		۱۳۹۳	۱۳۸۹
رشد اقتصادی	۶/۹	۹/۳	۷
رشد سرمایه‌گذاری به قیمت ثابت ۱۳۸۶	۶	۱۳/۹	۹

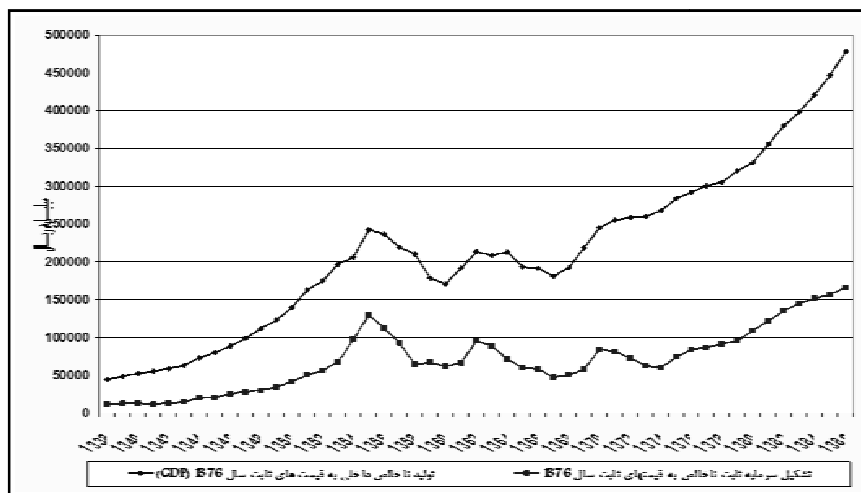
مأخذ: مستندات کلان برنامه پنجم توسعه، ۱۳۸۸، ص ۲۶.

آنچه ذکر آن مهم به‌نظر می‌رسد اینکه از بررسی نسبت سرمایه‌گذاری نسبت به تولید ناخالص داخلی کشور در سال‌های مختلف آنچه استنباط می‌شود اینکه نسبت مذکور هیچ‌گاه از ۲۰ درصد تنزل پیدا نکرده است.

۱. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی، ۱۳۸۸، ص ۲۶.

نمودار روند تغییرات تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و تولید ناخالص داخلی

مقایسه این ارقام نشان می‌دهد که ایران نه تنها در مقایسه با کشورهای OECD، بلکه حتی نسبت به کشورهای آسیای جنوب شرقی نیز نسبت بیشتری از تولید ناخالص داخلی خود را سرمایه‌گذاری کرده است. اما این در شرایطی است که این میزان سرمایه‌گذاری نسبت به سایر کشورها نرخ رشد اقتصادی اندکی را برای کشور به ارمغان آورده است و این امر حاکی از عدم بهره‌وری و کارآیی پایین سرمایه‌گذاری در کشور است.

درحال حاضر، فقدان استراتژی و نقشه جامع سرمایه‌گذاری در امر هدایت سرمایه‌گذاران، منجر به رشد فعالیت‌های غیرمولد به اشکال گوناگون شده است به‌طوری که این بخش‌های غیرمولد نه تنها در خدمت بخش‌های تولیدی کشور و از جمله بخش صنعت قرار نگرفته، بلکه به‌عنوان رقیب این بخش، سبب انتقال سرمایه و تضعیف صنعت کشور نیز شده است.

براین اساس با تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، خطوط راهبردی رفع موانع سرمایه‌گذاری توسعه و بخش خصوصی به نحو شایسته‌ای ترسیم شده است.

علاوه بر این در متن قانون برنامه پنجم توسعه نیز مواد متعددی در تسهیل فضای کسب و کار فصل پنجم (اقتصادی، بهبود فضای کسب و کار) به تصویب رسیده‌اند که در جهت تشویق سرمایه‌گذاری و رفع موانع تولید گام برداشته و طبعاً نقش بسزایی در ایجاد فرصت‌های شغلی ایفا می‌کنند.

بنابراین برای ایجاد فرصت شغلی پیش‌بینی شده در برنامه پنجم، سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی به‌ویژه سرمایه‌گذاری در تولیدات با دانش فنی اشتغال‌زا می‌بایست مورد حمایت دولت قرار گرفت و ایجاد یک ردیف مستقل برای حمایت از این‌گونه سرمایه‌گذاری‌ها ضرورت دارد.

قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و تولید، اشتغال و کارآفرینی

قانون هدفمندکردن یارانه‌ها به‌عنوان یکی از برنامه‌های اصلی طرح تحول اقتصادی کشور در حال اجراست. طبعاً ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، توسعه بازارهای رقابتی و ایجاد زمینه‌های سرمایه‌گذاری از منافع اصلی اجرای این طرح تلقی می‌شوند.

با این حال یکی از دغدغه‌های برنامه‌ریزان و کارشناسان کشور، پیامد افزایش هزینه‌های تولیدکنندگان و فشار بر بخش عرضه اقتصاد کلان است. با این توصیف لازم است اعتبار لازم از محل ۳۰ درصد قانون هدفمندکردن یارانه‌ها در حمایت از

تولیدکنندگان به‌منظور ارتقای تکنولوژی تولید و ایجاد اشتغال پایدار به‌صورت شفاف در بودجه سال ۱۳۹۰ در نظر گرفته شود.

در جدول ۶ به‌طور اجمالی مفاد و عناوین خلاصه شده برنامه‌های مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ آمده است.

جدول ۶. مفاد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در لایحه برحسب منابع (واحد: میلیارد ریال)

ردیف	ماده	موضوع - منظور	قانون سال	لایحه سال	دستگاه مرتبط
۱	واحد بند «۴۰»	استفاده از منابع صندوق توسعه ملی به‌صورت غیرارزی برای طرح‌های کشاورزی، آب و طرح‌های کوچک و زودبازده	۱۳۸۹	۱۳۹۰	—
۲	جدول شماره ۵ ماده واحد صفحه ۳۶	بند «۵»: منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی - برای برنامه کمک به اشتغال ردیف ۳۱۰۵۱۰	—	۳۰۰۰۰	—
۳	جدول ۷ ماده واحد صفحه ۴۸	سازمان زندان‌ها کمک به اشتغال زندانیان آزاد شده ردیف ۱۰۸۲۰۰	۱۰۵	۱۰۸	سازمان زندان‌ها
۴	جدول ۸ ماده واحد صفحه ۱۱	برنامه کمک به اشتغال و مسکن مناطق کمتر توسعه‌یافته و غیربرخوردار از محل واگذاری سهام ردیف ۱۰۱۰۰۰	—	۳۰۰۰۰	وزارت تعاون
۵	جدول ۹ ماده واحد صفحه ۱۱۳	اعتبارات یارانه‌ها کمک بلاعوض برای اجرای طرح‌های تولیدی و خدمات و اشتغال و ردیف ۵۲۰,۰۰۰	۳۶۰۹	۴۰۰۰	—
۶	جدول ۹ ماده واحد صفحه ۱۱۹	اعتبارات موضوع استفاده از حساب ذخیره ارزی بابت یارانه سود، تضمین‌ها، طرح‌های تولیدی و اشتغال شماره ردیف ۵۳۰,۰۰۰	—	*۸۸۰۰۰	اعتبارات متمرکز درآمد هزینه
۷	جدول ۹ ماده واحد سود و کارمزد وام‌های بانکی و خارجی صفحه ۱۲۵	دفتر امور مناطق محروم، کارمزد وجوه اعطایی صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی ردیف ۶۰۰,۰۰۰	۲۴۰	۲۴۰	دفتر مناطق محروم

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ و قانون بودجه سال ۱۳۸۹.

* این ردیف موارد استفاده متعددی دارد که یکی از آنها اشتغال و کارآفرینی است.

جدول ۷. مفاد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در لایحه برحسب مصارف

(واحد: میلیارد ریال)

ردیف	ماده	موضوع - منظور	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	دستگاه مرتبط
۸	جدول مصارف دستگاه‌های اجرایی پیوست ۴، صفحه ۲۰	برنامه سیاستگذاری و مدیریت اشتغال ردیف ۱۰۲۰۵	۹۷/۸	۱۳۲	وزارت کار و امور اجتماعی
۹	جدول مصارف دستگاه‌های اجرایی پیوست ۴، صفحه ۹۶	برنامه اشتغال و کارآفرینی ردیف ۳۰۴۳۵	۱۳۸۵	۱۲۸۰	کمیته امداد امام خمینی (ره)
۱۰	جدول مصارف دستگاه‌های اجرایی پیوست ۴، صفحه ۹۷	برنامه اشتغال و کارآفرینی ردیف ۳۰۴۳۵	۲۳۱	۱۵۱	سازمان بهزیستی
۱۱	جدول مصارف دستگاه‌های اجرایی پیوست ۴	برنامه اشتغال و کارآفرینی ردیف ۳۰۴۳۵	۵۳۰	۵۰۰	بنیاد شهید و امور ایثارگران
۱۲	جدول مصارف دستگاه‌های اجرایی پیوست ۴	برنامه توسعه کارآفرینی ردیف ۴۰۵۲۹	۷۰	۶۰	وزارت تعاون

مآخذ: همان.

به طوری که در جدول فوق ملاحظه می‌شود هرچند عمده نگاه حاکم بر ایجاد اشتغال و توسعه اشتغال و کارآفرینی در سال جاری نیز از طریق پرداخت تسهیلات، کمک بلاعوض و پرداخت کارمزد و... است. لکن برخی برنامه‌ها در سال جاری با کاهش مواجه شده‌اند. این در حالی است که علت کاهش آن مورد سؤال است.

براین اساس به نظر می‌رسد علیرغم تلاش‌های صورت گرفته و برنامه‌های موجود اقدام لازم و عملی خاصی در جهت کاهش نرخ بیکاری محسوب نمی‌شود. به بیان دیگر لازم است انسجام خاصی در اجرای سیاست‌های فعال کاهش نرخ بیکاری ایجاد شود. به طور خاص بازنگری و تخصیص مجدد و بهینه برنامه‌های اشتغال و

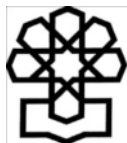
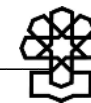
کارآفرینی جهت نیل به اهداف برنامه پنجم و نیز تحقق سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با تولید و اشتغال ضروری است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱. مطابق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه به عنوان سند بالادستی لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، اهتمام و دغدغه مسئولان و برنامه‌ریزان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران بر این است که نرخ بیکاری را کاهش و به نرخ ۷ درصد در پایان برنامه مذکور تعدیل نماید. (ماده (۲۳۴) قانون برنامه بند «د») براین اساس لازم است برنامه‌های مشخص و معینی منطبق بر سیاست‌های فعال بازار کار اتخاذ گردد تا دستیابی به این مهم فراهم گردد.

۲. بررسی تغییر و تحولات بازار کار طی دوره ۱۳۷۵ - ۱۳۸۵ حاکی از آن است که برخی از بخش‌های اقتصادی کشور با بهره‌وری منفی نیروی کار مواجه گردیده‌اند. براین اساس لازم است جهت نیل به نرخ بیکاری ۷ درصد در سال پایان برنامه، سالیانه ۹۸۰ هزار نفر به جمعیت شاغل افزوده شود که به بیان دیگر ۳/۹۴ درصد رشد سالیانه لازم است در غیراین صورت با فرض ادامه روند گذشته پیش‌بینی می‌شود که نرخ بیکاری به ۱۳/۸ درصد برسد که در مقایسه با سال ۱۳۸۵، ۱ درصد بیشتر خواهد شد.

۳. هرچند با ملاحظات رکود اقتصاد جهانی، انتظار براین است که در ابتدای سال‌های برنامه پنجم، اقتصاد ایران رشد پایین‌تر از ۸ درصد را تجربه نماید، لکن جهت تحقق اهداف برنامه و به تبع آن سند چشم‌انداز بیست‌ساله باید نرخ رشد به‌طور متوسط به ۸

شناسنامه گزارش**شماره مسلسل: ۱۰۷۱۳**

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۳۷. مواد مرتبط با اشتغال و کارآفرینی در تطبیق با اسناد بالادستی با نگاهی به تغییر و تحولات بازار کار کشور

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان)

تهیه و تدوین: افشین حیدرپور

ناظران علمی: رؤیا طباطبایی یزدی، سیدمحمدرضا سیدنورانی

متقاضی: کمیسیون اجتماعی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. برنامه
۲. بودجه
۳. اشتغال
۴. کارآفرینی

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۱۲/۱۲

درصد افزایش و نرخ سرمایه‌گذاری نیز به‌طور متوسط ۱۱ درصد رشد داشته باشد. ذکر این نکته ضروری است که متأسفانه عدم بهره‌وری و کارآیی پایین سرمایه‌گذاری در کشور هیچ‌گاه نتوانسته‌اند بازدهی مورد انتظار در تولید و اشتغال را ایجاد نمایند. ۴. هرچند اجرای قانون هدفمندکردن یارانه دارای تبعات مثبتی است، لکن یکی از دغدغه‌های پیش روی برنامه‌ریزان نگرانی از افزایش هزینه‌های تولید است. با این توصیف لازم است ردیف مستقل با اعتبار مناسب از محل ۳۰ درصد قانون هدفمندکردن یارانه‌ها در حمایت از تولیدکنندگان در جهت ارتقای تکنولوژی تولید و ایجاد اشتغال پایدار در نظر گرفته شود و حتی بدون توجه به قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، به‌منظور حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در جهت ایجاد فرصت شغلی در اجرای قانون برنامه پنجم توسعه، در نظر گرفتن ردیف مستقل در بودجه سال ۱۳۸۹ ضرورت دارد.

منابع و مأخذ

۱. قانون برنامه پنجم توسعه کشور، ۱۳۸۹.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.
۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۴. مستندات کلان برنامه پنجم توسعه، معاونت نظارت راهبردی، ۱۳۸۸.
۵. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.